

Kijk op ontwikkeling in de voorschoolse voorzieningen

Beschrijving Jonge Kind
Peuters (pre-fase)

September 2021

een doordacht curriculum
dat doen we *samen*

Verantwoording

2021 SLO, Amersfoort

Mits de bron wordt vermeld, is het toegestaan zonder voorafgaande toestemming van de uitgever deze uitgave geheel of gedeeltelijk te kopiëren en/of verspreiden en om afgeleid materiaal te maken dat op deze uitgave is gebaseerd.

Informatie

SLO

Postbus 502, 3800 AM Amersfoort

Telefoon (033) 4840 840

Internet: <http://jongekind.slo.nl>

E-mail: primaironderwijs@slo.nl

Inleiding

Volgsysteem Jonge Kind

Om de ontwikkeling van peuters en kleuters te volgen, te stimuleren en te registreren zijn er diverse volgsystemen op de markt. Deze kindvolgsystemen kunnen pedagogisch medewerkers en leerkrachten helpen bij het maken van inhoudelijk verantwoorde keuzes in het aanbod aan het jonge kind. Een aanbod dat zowel passend is voor kinderen met een achterstand als voor kinderen met een ontwikkelingsvoorsprong.

Beschrijving van volgsysteem Jonge Kind

Sinds 2013 maakt SLO van veelgebruikte volgsystemen voor jonge kinderen beschrijvingen. SLO geeft met deze beschrijving een objectief beeld van het kindvolgsysteem.

Beschrijvingsformat

Een beschrijving wordt gemaakt aan de hand van een format met dezelfde onderdelen. Daar waar informatie van de uitgever wordt aangehaald wordt dat tussen aanhalingstekens geplaatst. De beschrijving wordt, nadat deze is voorgelegd aan de uitgever, weergegeven en gepresenteerd op de website Jonge Kind van SLO (<http://jongekind.slo.nl>).

Kijk op ontwikkeling in de voorschoolse voorzieningen

Beschrijving

Titel	<i>Kijk op ontwikkeling in de voorschoolse voorzieningen</i>
Auteur(s)	G. van der Linde-Meijerink en M. Klein Tank
Uitgever	SLO
Jaar van uitgave	2014
Doelgroep	Pedagogisch medewerkers die werkzaam zijn in de voorschoolse voorzieningen (0-4 jarigen) ten behoeve van het observeren/volgen en de overdracht naar het primair onderwijs.
Samenstelling van het volgsysteem	Observatie-instrument met observatie- en registratielijsten voor 0-2 jaar en 0-4 jaar. Daarnaast bevat het instrument ook een overdrachtsformulier. Naast achtergronden (theoretisch kader over de ontwikkeling van jonge kinderen en uitleg over de verschillende ontwikkelingsgebieden) bevat dit observatie-instrument ook handreikingen voor de praktijk, zoals een lijst met kijkpunten, handvatten voor voeren van oudergesprekken, een werkbeschrijving. Daarnaast geeft deze publicatie concrete aanwijzingen voor pedagogisch medewerkers in de praktijk.
Doorgaande lijn	SLO doelen jonge kind geven de mogelijkheid tot continuïteit in het volgen van de ontwikkeling in het basisonderwijs.
Uitgangspunten en doelstellingen van het volgsysteem	<i>Kijk op ontwikkeling in de voorschoolse voorzieningen</i> sluit aan op de ontwikkelingsgebieden voor het jonge kind (taal, rekenen, sociaal-emotioneel en motoriek). Het levert een bijdrage aan de continuïteit tussen de voorschoolse voorziening en het basisonderwijs. Het instrument biedt professionals in de voorschoolse voorzieningen de mogelijkheid de ontwikkeling te observeren, stimuleren en registreren en past daarnaast in de cyclus van opbrengstgericht werken. <i>Kijk op ontwikkeling in de voorschoolse voorzieningen</i> richt zich op de brede ontwikkeling van kinderen en geeft inzicht in de voortgang. Het

	<p>uitgangspunt daarbij is te kijken naar de ontwikkeling van een kind ten opzichte van zichzelf.</p>
<p>Korte beschrijving van visie op het jonge kind zoals aangegeven in het volgsysteem</p>	<p>De visie op de ontwikkeling wordt uitgebreid beschreven in hoofdstuk 2 van de handreiking. Er wordt uitgegaan van drie rode draden in de ontwikkeling van kinderen. Samengevat schrijven de auteurs:</p> <p>“De ontwikkeling van kinderen vindt plaats door interactie tussen aanleg en omgeving. Deze twee zijn beide verantwoordelijk voor de voortgang van de ontwikkeling.</p> <p>De interactie heeft een drietal kwalitatieve kenmerken:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Kinderen willen bij mensen horen. Zij zoeken contact en houden dat in stand. – Kinderen willen hun omgeving leren kennen. Ze hebben de behoefte om betekenis te geven aan hun eigen bestaan en aan de wereld waarin ze leven. Dat uit zich bij kinderen in grote nieuwsgierigheid en veel activiteit. – Kinderen willen autonoom zijn, dat wil zeggen: ze willen eigenaar zijn van hun ontwikkelings- en leerprocessen. Ze delen pas vruchtbaar in relaties en betekenissen als ze daar zelf actief aan deel kunnen nemen.”
<p>Inhoud</p>	<p><i>In Kijk op ontwikkeling in de voorschoolse voorzieningen</i> staan de vier ontwikkeldomeinen centraal. Het betreft de taalontwikkeling, rekenontwikkeling, sociaal-emotionele ontwikkeling en de motorische ontwikkeling. Waarbij de sociaal-emotionele ontwikkeling verder is verdiept met ‘redzaamheid’ en ‘speel- en werkgedrag’.</p> <p><i>Let op: de rekenontwikkeling is alleen onderdeel van de observatielijst 2-4 jaar.</i></p> <p>De observatielijsten zijn in te vullen op papier. De ontwikkeling wordt genoteerd middels het invullen van bolletjes en hokjes.</p> <p>Wanneer alleen het bolletje is ingekleurd is het kijkpunt nog niet in ontwikkeling.</p> <p>Wanneer het eerste hokje is ingekleurd begint het kijkpunt zich te ontwikkelen/in geringe mate.</p> <p>Bij twee ingekleurde hokjes is het kijkpunt nog in ontwikkeling/in redelijke mate.</p> <p>Wanneer alle drie de hokjes zijn ingekleurd is het kijkpunt (bijna) volledig ontwikkeld/in hoge mate.</p> <p>Bij het onderdeel ‘redzaamheid’ is er sprake van de antwoordmogelijkheden ‘ja’ en ‘nee’.</p> <p>De registraties worden bekeken en waar nodig kan</p>

	<p>er overlegd worden over verdere stappen om de ontwikkeling te (blijven) stimuleren.</p> <p>Voor de (warme) overdracht naar de basisschool is er het overdrachtsformulier 'van observatie naar overdracht'. Deze geeft houvast en overzicht in de overdracht van het kind.</p>
Aspecten taalontwikkeling	<p>Voor de ontwikkellijn 'taal' zijn er twee observatielijsten beschikbaar. Eén voor de leeftijd van 0-2 jarigen. Deze lijst kent geen verdere onderverdeling in subcategorieën. De tweede lijst is voor 2-4 jarigen en bestaat uit: mondelinge taalvaardigheid, ontluikende en beginnende geletterdheid en oriëntatie op geschreven taal.</p>
Aspecten rekenontwikkeling	<p>Voor de ontwikkellijn 'rekenen' is een observatielijst beschikbaar voor 2-4 jarigen, bestaande uit: getallen, meten en meetkunde.</p>
Aspecten sociaal-emotionele ontwikkeling	<p>Voor de ontwikkellijn 'sociaal-emotioneel' zijn er twee observatielijsten beschikbaar. Eén voor de leeftijd van 0-2 jarigen. De tweede lijst is voor 2-4 jarigen. Deze lijsten kennen een onderverdeling in de categorieën: redzaamheid, sociaal-emotioneel en speel- en werkgedrag.</p> <p>Daarnaast kennen deze lijsten nog een onderverdeling in subcategorieën. Het onderdeel 'sociaal-emotioneel' bestaat uit: sociaal gedrag (omgang met kinderen), sociaal gedrag (omgang met de pedagogisch medewerker), welbevinden, zelfstandigheid, weerbaarheid, zelfvertrouwen, omgaan met veranderingen en omgaan met regels. De categorie speel- en werkgedrag is onderverdeeld in: nieuwsgierigheid, fantasie en creativiteit, samenspel, speel- en werkkwaliteit en spel en interesse.</p>
Aspecten bewegingsonderwijs	<p>Voor de ontwikkellijn 'bewegingsonderwijs' zijn er twee observatielijsten beschikbaar. Eén voor de leeftijd van 0-2 jarigen. Deze lijst kent geen verdere onderverdeling in subcategorieën. De tweede lijst is voor 2-4 jarigen en bestaat uit: plezier in bewegen, grove motoriek en fijne motoriek.</p>
Werkwijze	<p>Het bewust registreren van de ontwikkeling met <i>Kijk op ontwikkeling in de voorschoolse voorzieningen</i> doe je een aantal keer per jaar. Voor de observatielijst 0-2 jaar zijn er vier observatiemomenten mogelijk (leeftijdspriodes)</p>

	<p>namelijk: 0-6 maanden, 6-12 maanden, 12-18 maanden en 18-24 maanden. De observatiepunten die bij de leeftijdsfase horen staan in de kolom en kunnen worden ingevuld middels de uitgelegde notatiewijze.</p> <p>De observatielijst 2-4 jaar kan ook vier keer worden ingevuld. Hierin is een verdeling gemaakt in levensjaren en niet in maanden. Per levensjaar vul je de lijst twee keer in. Ook hier staan de observatiepunten in de kolom eronder en deze kunnen worden ingevuld volgens de gestelde notatiewijze.</p> <p>Wanneer, op vierjarige leeftijd, een observatiepunt (mogelijk) is afgerond staat er in het opmerkingenveld een pijlsymbool. Dit geeft de pedagogisch medewerker inzicht in de veronderstelde ontwikkeling op vierjarige leeftijd.</p> <p>De verschillende observaties kunnen naast elkaar worden gelegd om de ontwikkeling van het kind ten opzichte van zichzelf in beeld te brengen. Het resultaat van de observaties kan aanleiding zijn om bij een kind extra aandacht te besteden aan een bepaald kijkpunt zodat de ontwikkeling ondersteund kan worden. Ook kan middels de observaties bekeken worden bij welke kinderen redenen zijn tot zorg en waar nodig dit te bespreken met collega's.</p>
Aanwijzingen voor registratie	<p>In de observatielijsten is toegevoegd hoe de ontwikkeling genoteerd moet worden. Daarnaast staan er bij die observatiepunten die mogelijk volledig ontwikkeld zijn bij het bereiken van de vierjarige leeftijd een pijlsymbool. Daarnaast wordt er geadviseerd opvallendheden te noteren in het daarvoor bestemde opmerkingenveld.</p> <p>Tevens is er in de handreiking een hoofdstuk toegevoegd met toelichting over de kijkpunten (hoofdstuk 9.2 t/m 9.8).</p>
Aanwijzingen voor hulp bij gesignaleerde problemen	<p>In de handreiking is in hoofdstuk 7.2 en 7.3 beschreven wat je kunt doen wanneer een kind extra zorg nodig heeft. Het stappenplan in hoofdstuk 7.3 is hiervoor een leidraad.</p>
Opmerkingen	<ul style="list-style-type: none"> - Uitgebreide handreiking met theoretisch kader voor verdere verdieping; - Uitgebreid met kijkpunten met betrekking tot het vroegtijdig signaleren van talent,

	<p>executieve functies en 21^e -eeuwse vaardigheden;</p> <ul style="list-style-type: none">- Handvatten over het werken met een observatielijst is onderdeel van de handreiking;- Handvatten voor oudergesprekken is onderdeel van de handreiking;- Overdrachtsformulier 'van observatie naar overdracht' en toelichting zijn onderdeel van de handreiking.
--	---